

JAN DOMINIK

Spostrzeżenia nad zmniejszaniem się bazy rozrodu spuszczela (*Hylotrupes bajulus* L.) (*Cerambycidae*, *Col.*) jako szkodnika budynków w północno-wschodniej części województwa łódzkiego

Observations on the declining reproduction base of the house longhorn beetle (*Hylotrupes bajulus* L.) (*Cerambycidae*, *Col.*) as a pest of wooden buildings in the north-eastern region of Łódzkie Province

ABSTRACT

The paper traces back to the research on the occurrence of the house longhorn beetle carried out by the author 45 years ago.

KEY WORDS

house longhorn beetle (*Hylotrupes bajulus* L.) reproduction base, wooden buildings

Opracowanie niniejsze nawiązuje do badań sprzed 45 lat [Dominik 1959], których głównym celem było określenie nasilenia występowania spuszczela w północno-wschodniej części Wyżyny Łódzkiej. We wsiach na wymienionym terenie zdecydowaną przewagę stanowiły wówczas drewniane budynki.

Jak wiadomo, najdostępniejsze do zasiedlenia przez nalatujące z zewnątrz chrząszcze spuszczela są ściany drewnianych budynków niezabezpieczone chemicznie, niepokryte powłokami malarskimi lub tynkarskimi i nie obite papą. W budynkach murowanych natomiast dostępne do zasiedlenia przez tego chrząszcza są niemal wyłącznie drewniane konstrukcje dachowe. Tak więc główną bazę rozrodu spuszczela stanowią budynki drewniane. Sprzyja temu zarówno duża masa drewna jako materiału lęgowego spuszczela, jak i znaczna powierzchnia ścian łatwo dostępna do zasiedlenia przez nalatujące z zewnątrz chrząszcze tego gatunku. Dlatego też, im więcej jest budynków drewnianych w danej miejscowości, tym większe prawdopodobieństwo masowego rozrodu spuszczela i katastrofalnego nasilenia szkód przez niego wyrządzanych.

Celem niniejszego opracowania było określenie zmian wielkości bazy rozrodu spuszczela, jakie miały miejsce na badanym obszarze w ciągu ostatnich 45 lat. Za miarę tych zmian przyjęto zmiany liczby drewnianych domów, jakie zaszły w poszczególnych miejscowościach w latach 1959-2004. Uwzględniono tylko budynki mieszkalne, jako staranniejsze i obliczone na dłuższy okres użytkowania.

JAN DOMINIK

ul. Leśna 2/10
95-063 Rogów

Przed 45 lat dokonano oględzin drewnianych domów w wielu miejscowościach na terenie powiatów brzezińskiego, rawsko-mazowieckiego, skierniewickiego i łódzkiego. W miejscowościach tych oglądano i liczono wszystkie drewniane domy mieszkalne, usytu-

wane w odległości nie większej niż 15 m od wyznaczonych tras badawczych. Wszystkie te domy, z wyjątkiem budynków świeżo oszalowanych lub obitych papą, na których nie mogłem jeszcze stwierdzić żerowisk spuszczała na podstawie zewnętrznych oględzin, były wówczas opanowane przez tego owada.

Na tym samym terenie i wzdłuż tych samych tras, co w 1959, w 2004 roku ponownie przeliczono w 90 miejscowościach drewniane domy mieszkalne. Liczbę domów stwierdzonych podczas obu kontroli przedstawiono poniżej w zestawieniu. Liczby bez nawiasów odzwierciedlają sytuację sprzed 45 lat, a liczby w nawiasach obejmują dane uzyskane w 2004 roku.

ZESTAWIENIE DREWNIANYCH DOMÓW.

Powiat brzeziński: Boginia 5(2), Bronowice 12(2), Brzeziny 6(3), Dąbrówka Duża 52(19), Dąbrówka Mała 20(2), Eufeminów 8(4), Góra 12(7), Grzmiąca 19(12), Henryków 6(1), Jaroski 9(1), Jasienin Duży 36(10), Jasienin Mały 15(6), Jeziorko 14(3), Jeżów 77(12), Józefów 33(7), Katarzynów 14(5), Kiełbasa 12(2), Kołacin 7(4), Kołacinek 10(5), Kosiska 15(1), Kotulin 24(7), Leosin 11(1), Leszczyny PGR 3(0), Lipiny 15(0), Lubiska 15(2), Marianów 29(4), Moskwa 5(2), Mościska 13(0), Mroga 15(2), Niesułków 20(6), Olsza 19(2), Poćwiardówka 44(10), Popień 20(1), Popowo 4(0), Przeclaw 25(4), Przyłek Duży 39(11), Przyłek Mały 11(1), Redzeń Nowy 16(14), Regny 30(15), Rewica 30(1), Rochna 2(1), Rogów (stacja) 26(6), Rogów 19(1), Romanowo 6(2), Skoszewy 10(1), Stamirowice 10(2), Stare Koluśki 1(1), Stefanów 21(7), Strzelna 11(2), Stryków 15(2), Tadzín 10(0), Tworzyjanki 7(3), Wągry i Wągry Beld. 35(3), Wierzchy 15(0), Wola Cyrusowa 46(8), Wola Łokotowa 6(3), Zygmunów 11(3).

Powiat łódzki: Nowosolna 14(0), Podwiączyń 8(5).

Powiat rawsko-mazowiecki: Boguszyce 35(8), Budziszewice 58(21), Byliny Stare 21(12), Józefin 10(3), Łochów 22(9), Węgrzynowice (wieś i kolonia) 58(4), Wola Naropińska 14(3).

Powiat skierniewicki: Białynin 20(5), Białynin Podbór 10(6), Borystaw 30(7), Brzostówki 10(11), Byczki 22(8), Celigów 31(7), Głuchów 44(11), Gzów 60(7), Janisławice 42(13), Jasień 40(11), Kochanów 40(3), Krosnowa 44(6), Lnisno 31(8), Miłochniewice 20(12), Mszadla 50(22), Prusy PGR 2(0), Reczul 23(1), Siciska 35(12), Słupia 5(1), Winna Góra 12(1), Wólka Krosnowska 23(7), Wólka Nazdroje 12(1), Wysokienice 60(10), Złota 82(6).

Zestawienie liczby drewnianych domów w skontrolowanych miejscowościach przedstawia się następująco:

Powiat brzeziński:	domów 1020 (240), miejscowości 57,
Powiat łódzki:	domów 22 (5), miejscowości 2,
Powiat rawsko-mazowiecki:	domów 213 (60), miejscowości 7,
Powiat skierniewicki:	domów 748 (166), miejscowości 24.
Razem domów:	2003 (471), miejscowości 90.

Jak z tego zestawienia wynika, liczba drewnianych domów mieszkalnych na badanym terenie zmalała w ostatnim czterdziestopięcioleciu przeszło cztery razy. O ile w 1959 roku przypadało na jedną spośród badanych miejscowości średnio 22,2 domów, to w 2004 roku już tylko 5,2. Z wyjątkiem Starych Koluśzek w powiecie brzezińskim, we wszystkich pozostałych miejscowościach liczba domów drewnianych była w 2004 roku mniejsza często wiele razy niż w 1959 roku. W ośmiu wsiach nie było już w ogóle drewnianych domów, w 27 wsiach zachowało się jeszcze tylko po jednym lub po dwa takie budynki. Obecnie niemal brak na badanym terenie nowych drewnianych domów, a istniejące jeszcze pochodzą w większości sprzed 1959 roku. Wnioskując z ich wyglądu nie będą one już długo służyć.

64 Jan Dominik

Aczkolwiek w toku oględzin uwzględniono tylko domy mieszkalne, to jednak można powiedzieć, że w 1959 roku przeważały na badanym terenie drewniane budynki gospodarcze. Teraz zdecydowaną przewagę stanowią murowane budynki, a co ważniejsze, obecnie już nie stawia się takich budynków z drewna.

Jak z tych obserwacji wynika baza rozrodu spuszczela na badanym terenie uległa w ostatnim 45-leciu silnemu ograniczeniu, a w niedługim czasie stanowić ją będą głównie konstrukcje dachowe w budynkach murowanych.

Literatura

Dominik J. 1959. Uwagi o występowaniu spuszczela (*Hylotrupes bajulus* L.) (*Cerambycidae* Col.) w północno-wschodniej części Wyżyny Łódzkiej. Sylwan 4: 41-46.

SUMMARY

Observations on the declining reproduction base of the house longhorn beetle (*Hylotrupes bajulus* L.) (*Cerambycidae*, Col.) as a pest of wooden buildings in the north-eastern region of Łódzkie Province

Counts of wooden houses performed in 1959 and 2004 in 90 localities of the north-eastern part of the Łódzka Upland have proved more than a four-fold decrease of the number of these houses over the past 45 years. Thus, the reproductive base of house longhorn beetle was largely limited. In the near future the base will be narrowed to roof structures of brick houses.